

De consolatione philosophiae 1

Lyrik

Carmina qui quondam studio florente peregri,
flebilis heu maestos cogor inire modos.
Ecce mihi lacerae dictant scribenda Camenae
et veris elegi fletibus ora rigant.
Has saltem nullus potuit pervincere terror,
ne nostrum comites prosequerentur iter.
Gloria felicis olim viridisque iuventae,
solantur maesti nunc mea fata senis.
Venit enim properata malis inopina senectus
et dolor aetatem iussit inesse suam.
Intempestivi funduntur vertice cani
et tremit effeto corpore laxa cutis.
Mors hominum felix, quae se nec dulcibus annis
inserit et maestis saepe vocata venit.
Eheu, quam surda miseros avertitur aure
et flentes oculos claudere saeva negat!
Dum levibus male fida bonis fortuna faveret,
paene caput tristis merserat hora meum;
Nunc quia fallacem mutavit nubila vultum,
protrahit ingratis impia vita moras.
Quid me felicem totiens iactastis, amici?
Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.

Kapitel 1

- § 1 Haec dum mecum tacitus ipse reputarem querimoniamque lacrimabilem stili officio signarem, astitisse mihi supra verticem visa est mulier reverendi admodum; vultus oculis ardentibus et ultra communem hominum valentiam perspicacibus, colore vivido atque inexhausti
- § 2 vigoris, quamvis ita aevi plena foret, ut nullo modo nostrae crederetur aetatis, statura discretionis ambiguae. Nam nunc quidem ad communem sese hominum mensuram cohiebat, nunc vero pulsare caelum summi verticis cacumine videbatur; quae cum altius caput extulisset,
- § 3 ipsum etiam caelum penetrabat respicientiumque hominum frustrabatur intuitum. Vestes erant tenuissimis filis subtili artificio indissolibili materia perfectae, quas, uti post eadem prodente cognovi, suis manibus ipsa texuerat; quarum
- § 4 speciem, veluti fumosas imagines solet, caligo quaedam neglectae vetustatis obduxerat. Harum in extremo margine Π Graecum, in supremo vero Θ legebatur intextum atque in utrasque litteras in scalarum modum gradus
- § 5 quidam insigniti videbantur, quibus ab inferiore ad superius elementum esset ascensus. Eandem tamen vestem violentorum quorundam sciderant manus et particulas, quas &
- § 6 quisque potuit, abstulerant. Et dextra quidem eius libellos, sceptrum vero sinistra gestabat.
- § 7 Quae ubi poeticas Musas vidit nostro assistentes toro fletibusque meis verba dictantes, commota paulisper ac torvis inflammata luminibus:
- § 8 Quis, inquit, has scenicas meretriculas ad hunc aegrum permisit accedere, quae dolores eius non modo nullis remediis foarent, verum dulcibus insuper alerent venenis?
- § 9 Hae sunt enim, quae infructuosis affectuum spinis uberem fructibus rationis segetem necant hominumque mentes assuefaciunt morbo, non liberant.

- § 10 At si quem profanum, uti vulgo solitum vobis, blanditiae vestrae detraherent, minus moleste ferendum putarem — nihil quippe in eo nostrae operae laederentur hunc vero Eleaticis atque Academicis studiis innutritum?
- § 11 Sed abite potius, Sirenes usque in exitium dulces, meisque eum Musis curandum sanandumque relinquite.
- § 12 His ille chorus increpitus delecit humi maestior vultum confessusque rubore verecundiam limen tristis excessit.
- § 13 At ego, cuius acies lacrimis mersa caligaret nec dinoscere possem, quaenam haec esset mulier tam imperiosae auctoritatis, obstupui visuque in terram defixo, quidnam deinceps esset actura, exspectare tacitus coepi.
- § 14 Tum illa proprius accedens in extrema lectuli mei parte consedit meumque intuens vultum luctu gravem atque in humum maerore deiectum his versibus de nostrae mentis perturbatione conquesta est:

Lyrik

Heu quam praecipi mersa profundo
 mens hebet et propria luce relicta
 tendit in externas ire tenebras,
 terrenis quotiens flatibus aucta
 crescit in immensum noxia cura!
 Hic quondam caelo liber aperto
 suetus in aetherios ire meatus
 cernebat rosei lumina solis,
 visebat gelidae sidera lunae
 et quaecumque vagos stella recursus
 exercet varios flexa per orbes,
 comprensam numeris victor habebat.
 Quin etiam causas, unde sonora
 flamina sollicitent aequora ponti,
 quis volvat stabilem spiritus orbem;
 vel cur Hesperias sidus in undas
 casurum rutilo surgat ab ortu,
 quid veris placidas temperet horas,
 ut terram roseis floribus ornet,
 quis dedit, ut pleno fertilis anno
 autumnus gravidis influat uvis,
 rimari solitus atque latentis
 naturae varias reddere causas:
 nunc iacet effeto lumine mentis
 et pressus gravibus colla catenis
 declivemque gerens pondere vultum
 cogitur heu stolidam cernere terram.

Kapitel 2

- § 1 Sed medicinae, inquit, tempus est quam querelae.
- § 2 Tum vero totis in me intenta luminibus: Tune ille es, ait. qui nostro quondam lacte nutritus.
- § 3 nostris educatus alimentis in virilis animi robur evaseras? Atqui talia contuleramus arma.
- § 4 quae nisi prior abiecisses. invicta te firmitate tuerentur. Agnoscisne me? Quid taces, pudore an stupore siluisti? Mallem pudore, sed te, ut video, stupor oppressit.

- § 5 Cumque me non modo tacitum, sed elinguem prorsus mutumque vidisset, ammovit pectori
meo leniter manum et: Nihil, inquit, pericli est, lethargum patitur, communem illusarum
mentium morbum.
- § 6 Sui paulisper oblitus est; recordabitur facile, si quidem nos ante cognoverit, quod ut possit,
paulisper lumina eius mortalium rerum nube caligantia tergamus.
- § 7 Haec dixit oculosque meos fletibus undantes contracta in rugam veste siccavit.

Lyrik

Tunc me discussa liquerunt nocte tenebrae
luminibusque prior rediit vigor,
ut, cum praecipi glomerantur sidera Coro
nimborisque polus stetit imbris,
sol latet ac nondum caelo venientibus astris
desuper in terram nox funditur;
hanc si Threicio Boreas emissus ab antro
verberet et clausum reseret diem,
emicat et subito vibratus lumine Phoebus
mirantes oculos radiis ferit.

Kapitel 3

- § 1 Haud aliter tristitiae nebulis dissolutis hausi caelum et ad cognoscendam medicantis faciem
mentem recepi.
- § 2 itaque ubi in eam deduxi oculos intuitumque defixi, respicio nutricem meam, cuius ab
adulescentia laribus obversatus fueram, Philosophiam. Et quid, inquam.
- § 3 tu in has exsilio nostri solitudines, o omnium magistra virtutum, supero cardine delapsa
venisti, an ut tu quoque mecum rea falsis criminationibus agiteris?
- § 4 — An, inquit illa, te, alumne, desererem nec sarcinam, quam mei nominis invidia
- § 5 sustulisti, communicato tecum labore partirer? Atqui Philosophiae fas non erat incomitatum
relinquere iter
- § 6 innocentis, meam scilicet criminationem vererer et quasi novum aliquid accideret,
perhorrescerem? Nunc enim primum censes apud improbos mores lacessitam periculis esse
sapientiam? Nonne apud veteres quoque ante nostri Platonis aetatem magnum saepe
certamen cum stultitiae temeritate certavimus eodemque superstite praceptor eius Socrates
iniustae victoriam mortis me astante promeruit? Cuius hereditatem cum deinceps Epicureum
vulgus ac Stoicum ceterique pro sua quisque parte raptum ire molirentur meque reclamantem
renitentemque velut in partem praedae traherent, vestem, quam meis texueram manibus,
- § 8 disciderunt abreptisque ab ea panniculis totam me sibi cessisse credentes abidere. In quibus
quoniam quaedam nostri habitus vestigia videbantur, meos esse familiares errore pervertit.
imprudentia rata nonnullos eorum profanae multitudinis
- § 9 errore pervertit. Quodsi nec Anaxagorae fugam nec Socratis venenum nec Zenonis tormenta,
quoniam sunt peregrina, novisti, at Canios, at Senecas, at Soranos,
- § 10 quorum nec pervetusta nec incelebris memoria est, scire potuisti. Quos nihil aliud in cladem
detraxit, nisi quo
- § 11 nostris moribus instituti studiis improborum dissimillimi videbantur. Itaque nihil est, quod
ammirere, si in hoc vita
- § 12 salo circumflantibus agitemur procellis, quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere.
Quorum quidem tametsi est numerosus exercitus, spernendus tamen est, quoniam
- § 13 nullo duce regitur, sed errore tantum temere ac passim lymphante raptatur. Qui si quando
contra nos aciem struens valentior incubuerit, nostra quidem dux copias suas in arcem
contrahit, illi vero circa diripiendas inutiles sarcinulas occupantur.

§ 14 At nos desuper irridemus vilissima rerum quaeque rapientes securi totius furiosi tumultus eoque vallo muniti, quo grassanti stultitiae aspirare fas non sit.

Lyrik

Quisquis composito serenus aevo
fatum sub pedibus egit superbū
fortunamque tuens utramque rectus
invictum potuit tenere vultum,
non illum rabies minaeque ponti
versum funditus exagitantis aestum
nec ruptis quotiens vagus caminis
torquet fumificos Vesaeus ignes
aut celsas soliti ferire turres
ardentis via fulminis movebit.

Quid tantum miseri saevos tyrannos
mirantur sine viribus furentes?
Nec spes aliquid nec extimescas,
exarmaveris impotentis iram;
at quisquis trepidus pavet vel optat,
quod non sit stabilis suique iuris,
abiecit clipeum locoque motus
nectit, qua valeat trahi, catenam.

Kapitel 4

- § 1 Sentisne, inquit, haec atque animo illabuntur tuo an ὄνος λύγας? Quid fles, quid lacrimis manas? ξεράδα, μὴ κερθε νόω. Si operam medicantis exspectas, oportet
- § 2 vulnus detegas. — Tum egit collecto in vires animo: Anne adhuc eget ammonitione nec per se satis eminet fortunae in nos exagitantis asperitas? Nihilne te ipsa loci facies
- § 3 movet? Haecine est bibliotheca, quam certissimam tibi sedem nostris in laribus ipsa delegeras, in qua mecum
- § 4 saepe residens de humanarum divinarumque rerum scientia disserebas? Talis habitus talisque vultus erat, cum tecum naturae secreta rimarer, cum mihi siderum vias radio describeres, cum mores nostros totiusque vitae rationem ad caelestis ordinis exempla formares?
- § 5 Haecine praemia referimus tibi obsequentes? Atqui tu hanc sententiam Platonis ore sanxisti beatas fore res publicas, si eas vel studiosi
- § 6 sapientiae regerent vel earum rectores studere sapientiae contigisset. Tu eiusdem viri ore hanc sapientibus capessendae rei publicae necessariam causam esse monuisti.
- § 7 ne improbis flagitiousque civibus urbium relicta gubernacula pestem bonis ac perniciem ferrent. Hanc igitur auctoritatem
- § 8 secutus, quod a te inter secreta otia didiceram, transferre in actum publicae amministrationis optavi. Tu mihi et, qui te sapientium mentibus inseruit, deus consci nullum me ad
- § 9 magistratum nisi commune bonorum omnium studium detulisse. Inde cum improbis graves inexorabilesque discordiae et, quod conscientiae libertas habet, pro tuendo iure spreta potentiorum semper offensio.
- § 10 Quotiens ego Conigastum in imbecilli cuiusque fortunas impetum facientem obvius excepti, quotiens Trigguillam regiae praepositum domus ab incepta, perpetrata iam prorsus iniuria deieci, quotiens miseros, quos infinitis calumniis impunita barbarorum semper avaritia vexabat, obiecta periculis auctoritate protexi! Numquam me ab iure ad iniuriam quicquam detraxit.
- § 11 Provincialium fortunas tum privatis rapinis, tum publicis vectigalibus pessum dari non aliter quam qui patiebantur indolui.

- § 12 Cum acerbae famis tempore gravis atque inexplicabilis indicta coemptio profligatura inopia Campaniam provinciam videretur, certamen adversum praefectum praetorii communis commodatione suscepi, rege cognoscente contendi et, ne coemptio exigeretur, evici.
- § 13 Paulinum consularem virum, cuius opes Palatinae canes iam spe atque ambitione devorassent, ab ipsis hiantium faucibus traxi.
- § 14 Ne Albinum consularem virum praeiudicatae accusationis poena corriperet, odiis me r. . . Cypriani delatoris opposui.
- § 15 Satisne in me magnas videor exacerbasse discordias? Sed esse apud ceteros tutior debui, qui mihi amore iustitiae nihil apud aulicos, quo magis essem tutior, reservavi. Quibus autem deferentibus perculti sumus?
- § 16 Quorum Basilius olim regio ministerio depulsus in delationem nostri nominis alieni aeris necessitate compulsus est. Opilionem vero atque Gaudentium vero atque Gaudentium cum ob innumeris
- § 17 multiplicesque fraudes ire In exsilium regia censura decrevisset cumque illi parere nolentes sacrarum sese aedium defensione tuerentur compertumque id regi foret, edixit,
- § 18 uti, ni intra praescriptum diem Ravenna urbe decederent, notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic severitati posse astrui videtur?
- § 19 Atquin eo die deferentibus eisdem nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur, nostraene artes ita meruerunt an illos accusatores iustos fecit praemissa damnatio? Itane nihil fortunam puduit si minus accusatae innocentiae, at accusantium vilitas?
- § 20 At cuius criminis arguimur summam quaeres? Senatum dicimur salvum esse voluisse.
- § 21 Modum desideras?
- § 22 Delatorem, ne documenta deferret, quibus senatum maiestatis reum faceret, impedisce criminamur. Quid igitur, o magistra, censes? Inficiabimur crimen, ne tibi pudor simus?
- § 23 At volui nec umquam velle desistam. Fatebimur? Sed impediendi delatoris opera cessavit. An optasse illius ordinis salutem nefas vocabo?
- § 24 Ille quidem suis de me decretis, uti hoc nefas esset, effecerat. Sed sibi semper mentiens imprudentia rerum merita non potest immutare
- § 25 nec mihi Socratico decreto fas esse arbitror vel occuluisse veritatem vet «oncessisse mendacium. Verum id quoquo modo sit, tuo sapientiumque iudicio aestimandum relinquo.
- § 26 Cuius rei seriem atque veritatem, ne latere posteros queat, stilo etiam memoriaeque mandavi. Nam de compositis falso litteris, quibus libertatem arguor sperasse Romanam, quid attinet dicere? Quarum fraudis aperta patuisset, si nobis
- § 27 ipsorum confessione delatorum, quod in omnibus negotiis maximas vires habet, uti licuisset. Nam Quae sperari reliqua libertas potest? Atque utinam posset ulla! Respondissem Canii verbo, qui cum a Gaio Caesare Germanici filio conscius contra se factae coniurationis fuisse diceretur: Si ego, inquit, scissem, tu nescisses.
- § 28 Qua in re non ita sensus nostros maeror hebetavit, ut impios scelerata contra virtutem querar molitos, sed, quae speraverint, effecisse vehementer ammiror.
- § 29 Nam deteriora velle nostri fuerit fortasse defectus, posse contra innocentiam, quae sceleratus quisque conceperit, inspectante deo monstri simile est.
- § 30 Unde haud iniuria tuorum quidam familiarium quaesivit: Si quidem deus, inquit, est, unde mala? bona vero unde, si non est?
- § 31 Sed fas fuerit nefarios homines, qui bonorum omnium totiusque senatus sanguinem petunt, nos etiam, quos propugnare bonis senatuique viderant, perditum ire voluisse. Sed num idem de patribus quoque merebamur?
- § 32 Meministi, ut opinor, quoniam me dicturum quid facturumve praesens semper ipsa dirigebas, meministi, inquam, Veronae cum rex avidus exitii communis maiestatis crimen in Albinum delatae ad cunctum senatus ordinem transferre moliretur, universi innocentiam senatus quanta mei periculi securitate defenderim.

- § 33 Scis me haec et vera proferre et in nulla umquam mei laude iactasse; minuit enim quodam modo se probantis conscientiae secretum, quotiens ostentando quis factum recipit famae pretium.
- § 34 Sed innocentiam nostram quis exceperit eventus, vides; pro verae virtutis praemiis falsi sceleris poenas subimus.
- § 35 Eccius umquam facinoris manifesta confessio ita iudices habuit in severitate concordes, ut non aliquos vel ipse ingenii error humani vel fortunae condicio cunctis mortalibus incerta summitteret.
- § 36 Si inflammare sacras aedes voluisse, si sacerdotes impio iugulare gladio, si bonis omnibus necem struxisse diceremur, praesentem tamen sententia, confessum tamen convictumve punisset; nunc quingentis fere passuum milibus procul muti atque indefensi ob studium propensius in senatum morti proscriptionique damnamur. o meritos de simili crimine neminem posse convinci!
- § 37 Cuius dignitatem reatus ipsi etiam qui detulere viderunt; quam uti alicuius sceleris ammixtione fusca
- § 38 rent, ob ambitum dignitatis sacrilegio me conscientiam polluisse mentiti sunt. Atqui et tu insita nobis omnem rerum mortalium cupidinem de nostri animi sede pellebas et sub tuis oculis sacrilegio locum esse fas non erat.
- § 39 Instillabus enim auribus cogitationibusque cotidie meis Pythagoricum illud ἔπου Θεῷ. Nec conveniebat vilissimorum me spirituum praesidia captare, quem tu in hanc excellentiam componebas, ut consimilem deo faceres.
- § 40 Praeterea penetral innocens domus, honestissimorum coetus amicorum. sacer etiam sanctus et aequa ac tu ipsa reverendus ab omni nos huius criminis suspicione defendant. Sed — o nefas!
- § 41 illi vero de te tanti criminis fidem capiunt atque hoc ipso videbimus affines fuisse maleficio, quod tuis imbuti disciplinis, tuis instituti moribus sumus.
- § 42 Ita non est satis nihil mihi tuam profuisse reverentiam, nisi ultro tu mea potius offensione lacereris.
- § 43 At vero hic etiam nostris malis cumulus accedit, quod existimatio plurimorum non rerum merita, sed fortunae spectat eventum eaque tantum iudicat esse provisa, quae felicitas commendaverit; quo fit, ut existimatio bona prima omnium deserat infelices.
- § 44 Qui nunc populi rumores, quam dissonae multiplicesque sententiae, piget reminisci; hoc tantum dixerim ultimam esse adversae fortunae sarcinam, quod, dum miseris aliquod crimen affingitur, quae perforunt, meruisse creduntur.
- § 45 Et ego quidem bonis omnibus pulsus, dignitatibus exutus, existimatione foedatus ob beneficium supplicium tuli.
- § 46 Videre autem videor nefarias sceleratorum officinas gaudio laetitiaque fluitantes, perditissimum quemque novis delationum fraudibus imminentem, iacere bonos nostri discriminis terrore prostratos, flagitosum quemque ad audendum quidem facinus impunitate, ad efficiendum vero praemiis incitari, insontes autem non modo securitate, verum ipsa etiam defensione privatos.
Itaque libet exclamare:

Lyrik

O stelliferi conditor orbis,
 qui perpetuo nixus solio
 rapido caelum turbine versas
 legemque pati sidera cogis,
 ut nunc pleno lucida cornu
 totis fratriis obvia flammis
 condat stellas luna minores,
 nunc obscuro pallida cornu

Phoebo propior lumina perdat
et, qui primae tempore noctis
agit algentes Hesperos ortus,
solitas iterum mutet habenas
Phoebi pallens Lucifer ortu.
Tu frondifluae frigore brumae
stringis lucem breviore mora,
tu, cum fervida venerit aestas,
agiles nocti dividis horas.
Tua vis varium temperat annum,
ut, quas Boreae spiritus aufert,
revehat mites Zephyrus frondes,
quaeque Arcturus semina vident,
Sirius altas urat segetes;
nihil antiqua lege solutum
linquit propriae stationis opus.
Omnia certo fine gubernans
hominum solos respuis actus
merito rector cohibere modo.
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices? Premit insontes
debita sceleri noxia poena,
at perversi resident celso
mores solio sanctaque calcant
iniusta vice colla nocentes.
Latet obscuris condita virtus
clara tenebris iustusque tulit
crimen iniqui.
Nil periuria, nil nocet ipsis
fraus mendaci compta colore.
Sed cum libuit viribus uti,
quos innumeri metuunt populi,
summos gaudet subdere reges.
O iam miseras respice terras,
quisquis rerum foedera nectis!
Operis tanti pars non vilis
homines quatimur fortunae salo.
Rapidos, rector, comprime fluctus
et, quo caelum regis immensum,
firma stabiles foedere terras.

Kapitel 5

- § 1 Haec ubi continuato dolore delatravi, illa vultu placido nihilque meis questibus mota:
§ 2 Cum te, inquit, maestum lacrimantemque vidi sem, illico miserum exsulemque cognovi; sed
quam id longinquum esset exsilium, nisi tua prodidisset oratio, nesciebam.
§ 3 Sed tu quam procul a patria non quidem pulsus es, sed aberrasti ac, si te pulsum
existimari mavis, te potius ipse pepulisti; nam id quidem de te numquam cuiquam fas
fuisset.
§ 4 Si enim, cuius oriundo sis patriae, reminiscare, non uti Atheniensium quondam multitudinis
imperio regitur, sed εἰς κοίρανός ἔστιν, εἰς βασιλεύς, qui frequentia civium, non depulsione
laetetur, cuius agi frenis atque obtemperare iustitiae libertas est.

§ 5 An ignoras illam tuae civitatis antiquissimam legem, qua sanctum est ei ius exsulare non esse, quisquis in ea sedem fundare maluerit? Nam qui vallo eius ac munimine continetur, nullus metus eat, ne exsul esse mereatur;

§ 6 at quisquis inhabitare eam velie» desierit, pariter desinit etiam mereri. Itaque non tam me loci huius quam tua facies movet nec bibliothecae potius comptos ebore ac vitro parietes quam tuae mentis sedem requiro, in qua non libros, sed id. quod libris pretium facit.

§ 7 librorum quandam meorum sententias collocavi. Et tu

§ 8 quidem de tuis in commune bonum meritis vera quidem, sed pro multitudine gestorum tibi pauca dixisti. De obiectorum tibi vel honestate vel falsitate cunctis nota memorasti. De sceleribus fraudibusque delatorum recte tu quidem strictim

§ 9 attingendum putasti, quod ea melius uberiusque reco* gnoscentis omnia vulgi ore celebrentur. Increpusti etiam vehementer iniusti factum senatus. De nostra etiam criminatione doluisti. laesae quoque opinionis damna

Lyrik

Cum Phoebi radiis grave
Cancri sidus inaestuat,
tum qui larga negantibus
sulcis semina credidit,
elusus Cereris fide
quernas pergit ad arbores.
Numquam purpureum nemus
lecturus violas petas,
cum saevis Aquilonibus
stridens campus inhorruit,
nec quaeras avida manu
vernos stringere palmites.
uvis si libeat frui:
autumno potius sua
Bacchus munera contulit.
Signat tempora propriis
aptans officiis deus
nec quas ipse cohercuit
miseri patitur uices.
sic quod praecipiti uia
certum deserit ordinem
laetos non habet exitus.

Kapitel 6

§ 1 primum igitur paterisse me pauculis rogationibus statum tuae mentis attingere atque, ut qui modus sit tuae curationis intellegam?

§ 2 | tu uero arbitratu, inquam, tuo quae uoles ut responsurum rogato.

§ 3 | tum illa: Huncine. inquit, mundum temerariis agi fortuitisque casibus putas an ullum credis ei regimen inesse rationis?

§ 4 Atqui. inquam. nullo existimaverim modo. ut fortuita temeritate tam certa moveantur. verum operi suo conditorem praesidere deum scio nec umquam fuerit dies, qui me ab hac sententiae veritate depellat. —

§ 5 Ita est. inquit; nam id etiam paulo ante cecinisti hominesque tantum divinae exsortes curae esse deplorasti.

§ 6 Nam de ceteris, quin ratione regerentur, nihil movebare. rapae autem vehementer ammiror,

cur in tam salubri sententia locatus aegrotes. Verum altius perscrutemur; nescio quid abesse coniecto.

§ 8 Sed dic mihi, quoniam deo mundum regi non ambigis, quibus etiam gubernaculis regatur, advertis? —Vix, inquam,

§ 9 rogationis tuae sententiam nosco, nedum ad inquisita respondere queam. — Num me, inquit, fecellit abesse aliquid,

§ 10 per quod velut hiante valli robore in animum tuum perturbationum morbus inrepserit? Sed dic mihi, meministine, quis sit rerum finis quove totius naturae tendat intentio? — Audieram, inquam, sed memoriam maeror hebetavit.

§ 11 Atqui scis, unde cuncta processerint.

§ 12 — Novi, inquam, deumque esse respondi.

§ 13 — Et qui fieri potest, ut principio cognito, quis sit rerum finis, ignores? Verum hi perturbacionum mores, ea valentia est, ut movere quidem loco

§ 14 hominem possint, convellere autem sibiaue totum extirpare non possint.

§ 15 Sed hoc quoque respondeas velim, hominemne te esse meministi. — Quidni, inquam, meminerim? — Quid igitur homo sit, poterisne proferre? — Hocine interrogas, an esse me sciam rationale animal atque mortale? Scio et.

§ 16 id me esse confiteor. — Et illa: Nihilne aliud te esse novisti?

§ 17 Nihil. Iam scio, inquit, morbi tui aliam vel maximam causam; quid ipse sis, nosse desisti. Quare plenissime vel

§ 18 aegritudinis tuae rationem vel aditum reconciliandae sospitatis inveni. Nam quoniam tui oblivione confunderis.

§ 19 et exsulem te et exsoliatum Dronriis bonis esse doluisti Quoniam vero, quis sit rerum finis, ignoras, nequam homines atque nefarios potentes felicesque arbitraris; quoniam vero, quibus gubernaculis mundus regatur, oblitus es, has fortunarum vices aestimas sine rectore fluitare: magnae non ad morbum modo, verum ad interitum quoque causae; sed sospitatis auctori grates, quod te nondum totum natura destituit.

§ 20 Habemus maximum tuae fomitem salutis veram de mundi gubernatione sententiam, quod eam non casuum temeritati, sed divinae rationi subditam credis; nihil igitur pertimescas, iam tibi ex hac minima scintillula vitalis calor illuxerit.

§ 21 Sed quoniam firmioribus remediis nondum tempus est et eam mentium constat esse naturam, ut, quotiens abiecerint veras, falsis opinionibus induantur, ex quibus orta perturbationum caligo verum illum confundit intuitum, hanc paulisper lenibus mediocribusque fomentis attenuare temptabo, ut dimotis fallacium affectionum tenebris splendorem verae lucis possis agnoscere.

Lyrik

Nubibus atris
condita nullum
fundere possunt
sidera lumen.
Si mare volvens
turbidus Auster
misceat aestum,
vitrea dudum
parque serenis
unda diebus
mox resoluto
sordida caeno
visibus obstat

**quique vagatur
montibus altis
defluus amnis,
saepe resistit
rupe soluti
obice saxi.**
**Tu quoque si vis
lumine claro
cernere verum,
tramite recto
carpere callem:
gaudia pelle,
pelle timorem
spemque fugato
nec dolor adsit.**
**Nubila mens est
vinctaque frenis,
haec ubi regnant.**